

**VALSTYBINĖS SAUGOMŲ TERITORIJŲ TARNYBA PRIE APLINKOS
MINISTERIJOS**

**TEISĖS IR PERSONALO SKYRIAUS VYR. SPECIALISTĖ JŪRATĖS
MIKALČIENĖS ĮSTAIGOS VEIKLOS - PLANUOJAMOS ŪKINĖS VEIKLOS
POVEIKIO VERTINIMAS ĮVERTINIMAS**

2020-09-14

Vadovaujantis Lietuvos Respublikos korupcijos prevencijos įstatymu, Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002-10-08 nutarimu Nr. 1601 patvirtintu Korupcijos rizikos analizės atlikimo tvarkos aprašu, Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2020-07-22 įsakymu Nr. D1-442 patvirtinta Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijos ir jos valdymo sričiai priskirtų biudžetinių įstaigų, valstybės įmonių ir viešųjų įstaigų veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, vertinimo ir motyvuotos išvados rengimo tvarka bei Lietuvos Respublikos specialiųjų tyrimų tarnybos direktoriaus 2011-05-13 įsakymu Nr. 2-170 patvirtintomis Valstybės ar savivaldybės įstaigų veiklos sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, nustatymo rekomendacijomis, atliktas korupcijos pasireiškimo tikimybės Valstybinės saugomų teritorijų tarnybos prie Aplinkos ministerijos (toliau VSTT) veiklos srityje – *planuojamos ūkinės veiklos poveikio vertinimas*, įvertinimas.

Planuojamos ūkinės veiklos vertinimas apima organizatoriaus (užsakovo) pateiktų dokumentų dėl planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimą bei motyvuotos išvados teikimą. Minėtos VSTT išvados dėl planuojamos ūkinės veiklos įgyvendinimo poveikio įsteigtoms Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijoms yra ypatingai svarbios Aplinkos apsaugos agentūrai, priimančiai galutinį sprendimą. VSTT į poveikio aplinkai vertinimo procesą yra įtraukiama, kai planuojamos ūkinės veiklos įgyvendinimas gali daryti poveikį Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijoms ir kai VSTT aplinkos ministro nustatyta tvarka nustato, kad šis poveikis gali būti reikšmingas (Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymo 3 str. 1 d. 3 p., 5 str. 1 d. 2 p.). Atsižvelgiant į įstatymu nustatytą VSTT minimos išvados svarbą, VSTT vertinimu, planuojamos ūkinės veiklos vertinimo veiklos sritis įsteigtose „Natura 2000“ teritorijose priskirtina prie sričių, kuriose egzistuoja didelė korupcijos pasireiškimo tikimybė, nes santykinai atitinka Korupcijos prevencijos įstatymo 6 straipsnio 4 dalimi nustatytą 5 kriterijų.

Vertinimo metu analizuotas laikotarpis – nuo 2019-01-01 iki 2019-12-31. Per šį laikotarpį buvo surašytos 9 išvados dėl planuojamos ūkinės veiklos poveikio vertinimo, iš kurių dvi išvados (toliau – Išvados) dėl planuojamos ūkinės veiklos įgyvendinimo poveikio Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijoms.

Atliekant veiklos vertinimą, buvo analizuoti Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymas, Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymas, Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2017-10-31 įsakymu Nr. D1-885, Planų ar programų ir planuojamos ūkinės veiklos įgyvendinimo poveikio įsteigtoms ar potencialioms „Natura 2000“ teritorijoms reikšmingumo nustatymo tvarkos aprašas, patvirtintas Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2006-05-22 įsakymu Nr. D1-255, Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo dokumentų išvadų rengimo ir teikimo paslaugų aprašymas, patvirtintas VSTT direktoriaus 2016-03-18 parašu, VSTT Biologinės įvairovės skyriaus valstybės tarnautojų pareigybių aprašymai, patvirtinti VSTT direktoriaus 2018-12-13 įsakymu Nr. V-312, VSTT Biologinės įvairovės skyriaus darbuotojų, dirbančių pagal darbo sutartis, pareigybių aprašymai, patvirtinti VSTT direktoriaus 2018-03-22 įsakymu Nr. V-92 bei VSTT

Biologinės įvairovės skyriaus vedėjo pareigybės aprašymas, patvirtintas VSTT direktoriaus 2019-03-05 įsakymu Nr. V-26.

Organizatoriai (užsakovai) arba poveikio aplinkai vertinimo dokumentų rengėjai į VSTT dėl Išvados gavimo su prašymais kreipėsi bendra tvarka. VSTT direktoriaus pavedimu prašymai nagrinėjimui buvo perduoti VSTT Biologinės įvairovės skyriui. Šio skyriaus vedėjo pavedimu prašymus nagrinėjo ir Išvadų projektus rengė skirtingi specialistai. Išvadų projektus vertino ir juos vizavo minėto skyriaus vedėjas, o galutinį sprendimą dėl Išvados vienu atveju priėmė VSTT direktorius, kitu – VSTT direktoriaus pavaduotoja. Dėl abiejų Išvadų vyksta teisminiai ginčai.

Vertinimo metu procedūrinių įstatymų ir kitų teisės aktų pažeidimų nenustatyta. Prašymai dėl planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai įvertinimo teikti per VSTT raštine, tokiu būdu eliminuojant tiesioginį suinteresuotų asmenų bendravimą su sprendimus priimančiais asmenimis. Pagal pareigybių aprašymus Biologinės įvairovės skyriuje prašymus dėl planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertino bei Išvadų projektus rengė trys specialistai. Jų pareigybių aprašymuose numatyta funkcija – nagrinėti planuojamos ūkinės veiklos įgyvendinimo poveikio aplinkai vertinimo dokumentus (atrankos dokumentus, poveikio aplinkai vertinimo programas, ataskaitas) ir rengti išvadas dėl jų kokybės, galimo planuojamos ūkinės veiklos poveikio saugomose teritorijose esančioms natūralioms buveinėms ir saugomoms rūšims bei tokios veiklos galimybių. Nagrinėtus du atvejus (prašymus) vertino skirtingi specialistai.

Prašymų nagrinėjimo terminai įtvirtinti Lietuvos Respublikos planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymu. VSTT veikla – planuojamos ūkinės veiklos poveikio vertinimas (jos turinys, veiklą reglamentuojantys teisės aktai, atsakingi asmenys, asmenų kreipimosi į VSTT dėl Privalomų išvadų gavimo tvarka, privalomi pateikti dokumentai, prašymų nagrinėjimo terminai), buvo detalizuota Planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo dokumentų išvadų rengimo ir teikimo paslaugas aprašyme, kuris buvo paskelbtas VSTT internetinėje svetainėje.

Prieš priimant galutinį VSTT direktoriaus ar jo pavaduotojos sprendimą dėl Išvados, Išvadų projektus vertino bei juos vizavo Biologinės įvairovės skyriaus vedėjas, kurio pareigybei buvo priskirta organizuoti ir koordinuoti planuojamų veiklų galimą poveikį aplinkai. Įrodymų, jog, vizuojant Išvadų projektus, prašymų dėl planuojamos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo nagrinėjimo, Išvados projekto rengimo metu tai atlikusių specialistų veiksmų kontrolė buvo fiktyvi, nenustatyta.

Vertinimo metu buvo nustatytas išorinis galimos korupcijos veiksnys. VSTT, nagrinėdama organizatorių (užsakovų) prašymus dėl planuojamos ūkinės veiklos įgyvendinimo poveikio Europos ekologinio tinklo „Natura 2000“ teritorijoms, vertina galimos ūkinės veiklos poveikį biologinei įvairovei (rūšims ir gamtinėms buveinėms). Pažymėtina, kad nei Lietuvos Respublikos ūkinės veiklos poveikio aplinkai vertinimo įstatymas, nei kiti minima VSTT veiklos sritį reglamentuojantys teisės aktai nenustato jokių išmatuojamų kriterijų, pagal kuriuos būtų galima nustatyti planuojamos ūkinės veiklos poveikio biologinei įvairovei reikšmingumą. Kitaip tariant, teisės aktais nėra reglamentuota nuo kokio ūkinės veiklos poveikio sukeliama pokyčio dydžio (masto) poveikis rūšims ar gamtinėms buveinėms būtų laikomas reikšmingu ir neleistinu, o kokiems pokyčiams esant, poveikis galėtų būti toleruojamas. Organizatorių (užsakovų) arba poveikio aplinkai vertinimo dokumentų rengėjų teiktus dokumentus (poveikio aplinkai vertinimo programas arba ataskaitas) VSTT vertina pagal teiktuose dokumentuose esančią informaciją, duomenų bazėse (Valstybiniame saugomų teritorijų kadastre, Saugomų rūšių informacinėje sistemoje (SRIS), informacinėje platformoje

„Biomon“, erdvinės informacijos portale Geoportal sukauptą informaciją, ir kitą turimą (surinktą) informaciją bei mokslinę literatūrą neturint aiškiai apibrėžtų vertinimo kiekybinių ir (ar) kokybinių kriterijų. Esant tokiai situacijai, priklausomai nuo priimtos Išvados, natūraliai gali kilti ir kyla organizatorių (užsakovų) ar poveikio aplinkai vertinimo dokumentų rengėjų nepasitenkinimas VSTT Išvadomis, ikiteisminiai ir (ar) teisminiai ginčai, interpretavimai apie dvigubus standartus.

Kadangi Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymo 32³ str. 9 d. aplinkos ministras įgaliotas nustatyti detalius reikšmingo neigiamo poveikio aplinkai kriterijus, atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, siūlau kreiptis į Lietuvos Respublikos aplinkos ministeriją prašant nustatyti detalius reikšmingo poveikio biologinei įvairovei kriterijus.

Teisės ir personalo skyriaus vyr. specialistė

Jūratė Mikalčienė